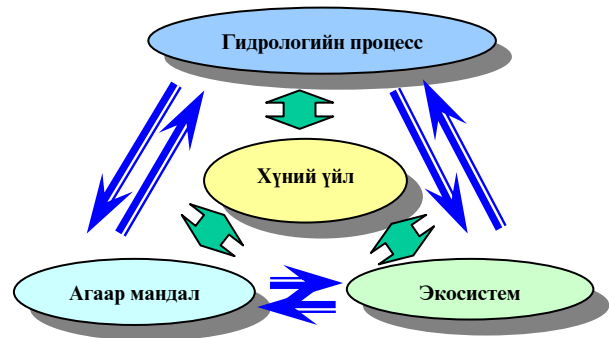

:

journal or publication title	- - (RAISE), : RAISE
volume	8
number	別冊
page range	35-36
year	2007-08
URL	http://doi.org/10.15068/00147289

Нэгдүгээр бүлэг: Оршил

Зүүн-Хойд Азийн бэлчээрийн агаар-усан-шим мандал хоорондын харилцан үйлчлэлийн судалгаа, туршилт (RAISE)

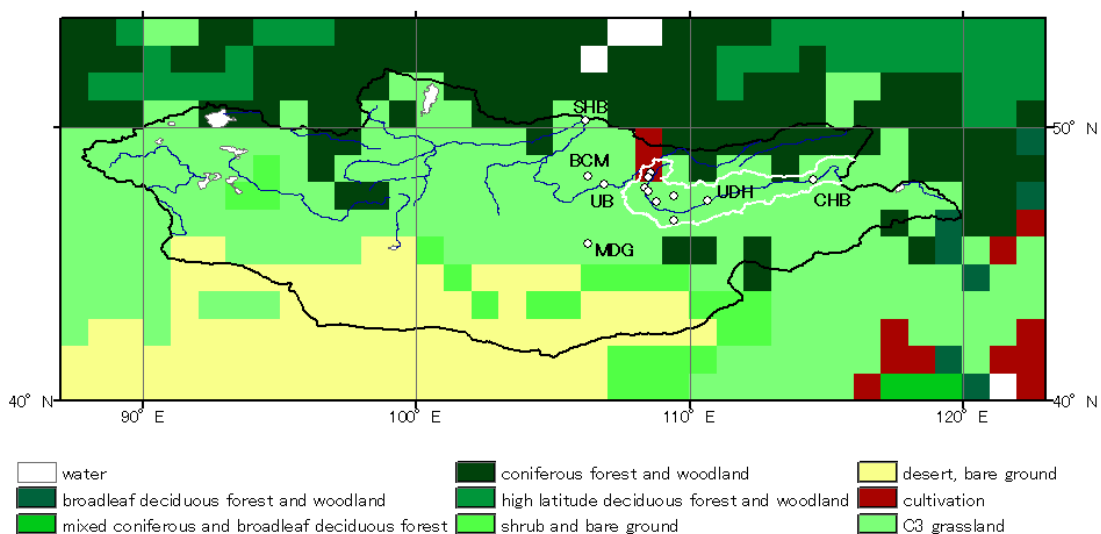

1 дүгээр зураг Хүрээлэн буй орчны цогц байдал харилцан үйлчлэл, өөр хоорондоо ялгаатай процессууд түүний холбооны талаар судалгаа одоо хүртэл дутмаг байна.

Оршил

Мал аж ахуйн бүтээгдхүүнд бэлчээр нь онцгой үүрэг гүйцэтгэхийн зэрэгцээ дэлхийн уур амьсгалд ч тодорхой үзүүлдэг. Хэдийгээр бэлчээрийн талаархи олон судалгаа байгаа ч тэдгээрийн ихэнх нь уламжлалт аргаар хязгаарлагдаж бэлчээр орчны цогц ойлголт, тэдгээрийн

Мөн зүүн хойд Азийн бэлчээр өнөөдөр төдийлөн судлаачдын анхаарлын төвд ороогүй байна. Энэ бүс нутгаас чийгтэй нөхцлөөс хуурай руу шилжих уур амьсгалын шилжилтийн харьцангуй нарийн зоныг олж болно. Өөрөөр хэлбэл ой-хээр-цөлийн экотоныг хялбархан харна. Экотон ерөнхийдөө орчны өөрчлөлтөнд мэдрэмтгий, нөлөөнд

2 дугаар зураг Монгол орны экосистэмын газрын зураг. Зураг дээр цагаан дугуй цэгээр үндсэн ажиглалтыг газрыг, цагаан шугмаар хэрлэн голын ай савыг тус тус үзүүлэв. Зураг дээрх товчиллолууд нь холбогдох аймгуудын нэрийн товчилол бөгөөд UB: Улаанбаатар, UND: Өндөрхаан, CHB: Чойбалсан, BCM: Баянчандмань, SHB: Сүхбаатар

автагдах бөгөөд энд уур амьсгалын өөрчлөлт хэдий нь бий болжээ. Мөн мал сүргийн тоо 1990-91 оны дараа зах зээлийн нийгэмд шилжснээс хойш харьцангуй их өссөн. RAISE (Зүүн хойд Азийн бэлчээрийн агаар-ус-шим мандлын харилцан үйлчлэлийн судалгаа, туршилт) судалгааны төслийг 2001-ээс 2007 оны хооронд хэрэгжүүлсэн бөгөөд төсөлд Монгол, Хятад, Солонгос, Япон улсын агаар мандал, гидрологи, геоморфологи, экологи, хөрсний шинжлэх ухааны эрдэмтэн судлаачид оролцсон юм.

Арга зүйн бодлого

Төслийн явцад бүс нутагт ажиглалт/анализ, загварыг ашиглах нь төслийн үндсэн хоёр арга зүй байсан. Монгол орны зүүн бүсэд орших Хэрлэн голын сав газар үндсэн судалгаа туршилтын талбай байв. Туршилтын талбайд тасралтгүйгээр хэмжилтийг хийх зорилгоор дулаан урсгалын станц 3, автомат цаг уурын станц 4-ийг суулгаж ажиллав.

Дулаан урсгалын нэг станцыг голын сав газрын эхэнд Мөнгөнморьт сумын ойролцоо бусад хоёрыг нь хээрийн бүсийг төлөөлөх Хэрлэнбаянулаанд суурилуулсан болно.

Эрчимтэй ажилаглалтын үеийг 10 хоногоор 4 удаа 2003 онд хийж нарийвчилсан хэмжилтийн мэдээг авч, харин 2004-2006 хооронд урт хугацааны мониторинг хийлээ.

Үр дүнгүүд

Үр дүнг дараахь байдлаар хуваав. Үүнд: (i) гидрологийн эргэц, (ii) гидрологийн эргэц ба экосистем, (iii) газрын гадарга-агаар мандлын харилцан үйлчлэл, v) бэлчээрлэлтийн нөлөө (iv) ирээдүйн төлөв прогноз. Эдгээр үр дүнг Сугита бусад судлаачдын хамт хянан тохиолуулж буй доорхи ШУ-ны сэтгүүлд хэвлэн нийтлүүлжээ (2007).

Ашигласан, ном хэвлэл:

(1) Sugita et al., 2007: J. Hydrol., 333, 3-20